

Al sinds 1888 weten de Culemborgers precies waar ze de mosterd moesten halen. In dat jaar begon Willem Albertus Spoor junior (1859-1915) een mosterdfabriek, in en achter de gebouwen van het oude Drostenhuis aan de Slotstraat. Hij leverde zijn product in glazen flesjes, afgesloten met geslepen glazen stoppen en voorzien van een etiket met het fabrieksmerk: een molen.

De mosterdfabriek van Spoor zou al snel een begrip worden. Dit blijkt onder andere uit een bericht in het Schoolblad van juni 1890. Hierin wordt melding gemaakt van een leesboek voor kinderen met de titel 'Kindervreugd'. Schrijver van het boek is een onderwijzer die een 28-tal lessen heeft geschreven over producten voor alledaags gebruik. Hij vermeldt er de firma's bij waar het betreffende artikel het best te verkrijgen is. Voor de mosterd rijmt hij:

- 'Mosterd na de maaltijd is een leelijk ding.*
- Dat bekent er menig, die een fout beging*
- 't Spoor niet bijster raken, is steeds aller taak*
- Koop bij tijds uw mosterd in Spoor's bekende zaak'.*

Ook op manifestaties wist Spoor met zijn mosterd prijzen te behalen, zoals een gouden medaille tijdens de internationale tentoonstelling van Handel en Nijverheid te St. Gilles bij Brussel.

Meer dan alleen mosterd

In 1899 adverteerde men met de 'Dusseldorfsche mosterd'. Maar het bleef niet alleen bij mosterd. Spoor ging ook andere lekkernijen leveren, zoals melksiroopen (1904), gestampte muisjes en geraspte Zwitserse kaas (1930).

Verder behoorden specerijen tot het assortiment, verpakt in fraaie blikken busjes met een ingeperste afbeelding van het Culemborgse stadhuis.

Een deel van zijn populariteit zal de fabriek te danken hebben gehad aan de fraaie reclames en drukwerken, die men kon verzorgen in eigen drukkerij. Deze was in 1871 opgericht door vader Willem Albertus Spoor senior, samen met de heer Arps. 'Zelfs moeder gaat voor met de muisjes van Spoor' was een bekende slogan.

Toen W.A. Spoor junior in 1915 overleed, bleek uit zijn testament dat hij zeer ruimhartig was voor zijn mensen. Hij legateerde het personeel en oud-werknemers aanzienlijke bedragen waarvan er volgens de Tielse Courant 'velen de som van fl. 1000,- te boven gaan'.

Naar de Lange Meent

Het 60-jarig bestaan werd in 1948 in opperbeste stemming gevierd. Op de feestdag in augustus dat jaar konden de genodigden het nieuwe fabrieksgebouw bekijken dat aan de Lange Meent het oude pand verving.

Omdat tegelijk verschillende nieuwe machines delen van het oude handwerk hadden overgenomen, moest er wel een aantal arbeiders afvloeien. Zakelijk gezien bevond de mosterdfabriek zich op een hoogtepunt. In 1914 kostte mosterd zeven en een halve cent.

Onderdirecteur Velgersdijk was de motor achter de export naar landen als Amerika, Mexico, Transvaal en zelfs Afghanistan. Eerst betrof dat alleen mosterd, maar later ook tafelzuren, Indian Chutney, een product voor de rijsttafel dat vooral in de oosterse landen gewild was, gestampte muisjes en 'Cafco Latta (chocolademelk). Verder ontwikkelde men een nieuw assortiment: limonadesiroop, likeuren, advocaat, wijnen, vruchten op sap, azijn en gesteriliseerde rode bieten.

Spoor had in 1950 ook een oplossing bedacht om het probleem van breuk in glaswerk aan te pakken met het in Amerika bedachte 'pliofilm', een soort lucht- en waterdicht cellofaan waarin de uitjes en augurken verpakt werden.

Directie

Omstreeks 1930 was Simon Mels directeur van de firma Spoor. In 1938 blijkt - uit de acte van de dan opgerichte vennootschap - dat het bedrijf in handen is van de families Kupfer en Ubbink, die door huwelijken met elkaar verbonden waren. Op 1 januari 1946 werd directeur Simon Mels opgevolgd door Doris Wijnen die maar een jaar bleef.

Langer hield Lambert Fokkema het vol. Hij leidde de fabriek tot eind december 1961 en woonde op diverse adressen in Culemborg, waaronder in Casa Blanca. Fokkema genoot ook buiten Culemborg grote bekendheid, want hij was in 1952 de oprichter van de Nederlandse Export Combinatie. Deze NEC probeerde de exportmogelijkheden van Nederlandse firma's te vergroten door samen te werken. In 1962 kwam de Culemborgse onderneming in Limburgse handen, met als directeur Rudi Gerrits. Voor Spoor's Mosterd viel het doek toen op 4 november 1970 het faillissement werd uitgesproken.

Ik werkte bij Spoor

Wij spraken met de **heer Middelkoop** die van 1961 tot 1969 bij Spoor werkte.

'Ik was blijven zitten op de MULO en mijn vader zei: ga eerst maar eens werken en zo kwam ik bij Spoor's Mosterd terecht. Er waren toen 40 à 45 medewerkers, ook huisvrouwen die halve dagen werkten. Het lege goed kwam in de fabriek aan de Meent aan. Twee man spoelden de lege potten, die daarna naar de vulmachines gingen. De deksels legde men toen nog met de hand op. Het mosterdzaad kwam uit Groningen. Het zaadpakhuis stond ook aan de Meent, waar drie zaadzolders waren. Azijn bestond uit water aangelengd met een extract uit de fabriek van Verdugt in Tiel. Ben Salari mengde alles. Voor blanke en geel/bruine azijn voegde hij karamel toe.

Spoor maakte ook aanmaaklimonadesiroop in de smaken sinas, citroen en frambozen. Ik heb ook op de vrachtauto gereden, net zoals mijn vader.

Hij staat op de foto met de vrachtauto. —————>

Kijk eens naar zijn broek: die is drie keer versteld, maar hij heeft wel keurig het stropje om.

Ik zat op de Austin, gekocht bij de gebroeders Geurts.

In totaal reden we met drie wagens en we leverden aan grossiers zoals Joustra, de Spar in Den Bosch, Vege in Veenendaal en Wika in Almelo.

Menger Salari deed 's middags de expeditie. Je moest zorgen op tijd binnen te zijn, want om zeven uur 's

avonds deed hij zijn kistjes (schoenen) uit en stopte.

Was je dan nog niet terug, dan moest je 's ochtends om zes uur weer komen. We hadden vier vertegenwoordigers die ieder een deel van het land bedienden.

Als het in de zomer heel druk was werkten ze mee in de fabriek. Ze logeerden dan bij hotel Veen op de Markt. In de jaren zestig kwamen er veel veranderingen, zoals in 1963 de eerste heftruck. Steriliseren ging eerst met stoom, daarna kwamen de auto-

claven die onder druk werkten. Dat ging een stuk sneller.'

steriliseren ging eerst met stoom, daarna kwamen de auto-claven die onder druk werkten. Dat ging een stuk sneller.'

Peter Schipper

ONOVERTREFBAAR
door uitstekende kwaliteit, duurzaamheid en doelmatige verpakking is

SPOOR'S MOSTERD

in
flacons met ingeslepen GLAZEN STOPPEL (zonder Kurk en Lak) de Beste en Goedkoopste in het gebruik.

Ten einde namaak te voorkomen eische men het fabrieksmerk „DE MOLEN”.

W. A. SPOOR Jr., Fabrikant Culemborg (Holland).
H. H. Grossiers en Winkeliers, vraagt prijscourant van de verschillende verpakkingen!

Gijs de Heus

Gijs de Heus, die z'n leven lang bij Spoor's Mosterd had gewerkt, kreeg tijdens het 60-jarig bestaan in 1948 de ridderorde van Oranje Nassau opgespeld. Voorjaar 1949 vertrok hij met de SS Veendam naar Amerika met in z'n zak een aanbeveling voor alle ambassades in dat land. In een brief schreef Gijs aan zijn oude Culemborgse collega's dat iedereen voor hem klaar stond als hij de oorkonde liet lezen. De Culemborgse Courant meldde het volgende: 'Op zijn borst draagt hij de ridderorde van Oranje Nassau in groot formaat en de Amerikanen noemen hem de Goodwill Ambassadeur'. Culemborgse Gijs werd zelfs naar het beroemde Waldorf-hotel gereden. waar hij een kamer kreeg. Ook reed hij voor een Amerikaans circus tijdens een straatparade op de rug van een olifant. De Heus schreef er zelf over: 'Toen we weer in het circus terug waren, klapte het publiek in de handen. Onderwijl stond Jumbo de olifant nog steeds bij mij. Ik had geen suikerklontje bij mij, maar wel een potje Spoor's mosterd. Hier ouwe jongen, zei ik, lik maar eens en ik hield hem het potje Spoor's mosterd voor. Nou jullie kunnen het geloven of niet, maar hij snoof alles op en vond het zo lekker dat de oppasser hem niet meer van mij vandaan kon krijgen.'